

Lausuntoyhteenveto: Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

Johdanto

Valtioneuvosto asetti syyskuussa 2021 digitalisaatiokehityksen johtamiseksi ja suuntaamiseksi digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon ministerityöryhmän, joka linjasi Suomen digitaalisen kompassin laatimisesta. Lisäksi syksyllä 2021 tämän digiministeriryhmän työn tueksi perustettiin pysyvä kaikkien ministeriöiden yhteistyötä koordinoiva digitoimisto. Suomen digitaalisen kompassin valmistelua on tehty digitoimistossa ministeriryhmän ohjauksessa.

Luonnosta Suomen digikompassiksi valmisteltiin 26.11.2021 – 31.3.2022 välinen aika. Vuoden 2022 alussa (tammi- helmikuussa) järjestettiin sidosryhmille suunnatut työpajat jokaisen kompassin osa-alueen osalta.

Lausuntopyyntö

Digitoimisto pyysi oikeusministeriön lausuntopalvelu.fi –palvelussa julkaistulla pyynnöllä (Dnro VN/25733/2021) lausuntoja luonnoksesta Suomen digitaaliseksi kompassiksi. Luonnos oli lausuttavissa palvelun kautta 31.3.2022 – 13.5.2022 välisen ajan. Ruotsinnos luonnoksesta oli lausuttavissa 11.4.2022 – 20.5.2022 välisen ajan.

Luonnoksessa Suomen digitaaliseksi kompassiksi esitellään visio, jossa on asetettu tavoitteet digitalisaation ja datatalouden kehitykselle vuoteen 2030. Kompassi muodostuu EU:n digikompassin mukaisesti neljästä osa-alueesta: osaaminen, digitaalinen infrastruktuuri, yritysten digitalisaatio ja digitaaliset julkiset palvelut. Näiden osa-alueiden alle on koottu visioon pääsemiseksi Suomen priorisoidut tavoitteet, niiden toteutumista kuvaavat mittarit sekä tavoitteita toteuttavat avaintulokset ja konkreettiset toimenpiteet lähivuosille.

Suomen kansallisen digikompassin tarkoituksena on koota digitalisaation ja datatalouden kansallinen kokonaiskuva ja asettaa tavoitteet ja toimenpiteet kohti vuotta 2030. Lausuntojen avulla digitoimisto pyrkii kartoittamaan erityisesti, vastaako luonnosteltu kokonaisuus tätä haluttua tarkoitusta ja ovatko kompassissa kuvatut Suomen haasteet ja mahdollisuudet tunnistettu oikein. Lisäksi on haluttu kartoittaa tavoitteiden, avaintulosten ja mittareiden selkeyttä ja tarkoituksenmukaisuutta kaikilla kompassin osa-alueilla sekä selvittää, miten kompassin seuranta ja vaikuttavuuden arviointia voisi vielä kehittää yhteiskunnallisen kokonaisvaikuttavuuden tunnistamiseksi. Yleisesti digitoimiston tavoitteena on saada lausuntojen avulla näkemyksiä ja yleisiä huomioita digikompassin kehittämistyön tueksi.

Yleistä lausunnoista

Lausuntoa pyydettiin yhteensä 888:lta taholta. Lausunnon jättivät määräaikaan mennessä lausuntopalvelun kautta 136 tahoa ja yksi lausunto saapui määräajan päättymisen jälkeen. Lisäksi kahdeksan lausuntoa saapui

digitoimistolle sähköpostin kautta. Yhteensä 145 tahoja antoi lausunnon digikompassiluonnoksesta. Listaus lausunnon antaneista tahoista on tämän asiakirjan liitteenä.

Tähän lausuntoyhteenvedoon on koottu keskeisimmät huomiot lausunnoista. Nämä huomiot ovat osaltaan digitoimiston jatkovalmistelun pohjana kohti digikompassin valmistelua lopulliseen muotoonsa.

Tiivistelmä

Digitalisaation ja datatalouden ennakoitaan muuttavan voimakkaasti talouden rakenteita seuraavan kymmenen vuoden aikana. Digitalisaation hyödyntäminen on yhä laajemmin yhteiskunnan toiminnan ja kehityksen lähtökohta. Digitaalinen kompassi on osa yhteiskunnassa tapahtuvaa strategisen suunnittelun jatkumoa, jossa teknologiaa hyödynnetään suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisessä. Merkittävimpana erona aikaisempiin strategioihin on digikompassin sektorirajat ylittävä laaja-alaisuus ja kokonaisvaltaisuus, kansallisen tason digitalisaation ja datatalouden kokonaiskuvan ja tavoitteiden käsittely yhtenä kokonaisuutena sekä tiedon ja sen hallinnan ja hyödyntäminen yhteiskunnan kehittämisessä.

Kompassin tavoitteita ja niiden kattavuutta pidettiin yleisesti ottaen lausuntopalautteessa hyvänä, joskin niiden esittämisen selkeyteen ja tiivistämiseen ehdotettiin kiinnitettävän huomiota jatkovalmistelussa. Useissa lausunnoissa kehoitettiin jatkovalmistelussa kiinnittämään huomiota Suomen vahvuuksien ja haasteiden selkeämpään ja tiiviimpään jäsentelyyn. Avaintulosten ja mittareiden osalta esitettiin jonkin verran täydennys- ja tarkennusehdotuksia sekä toivottiin kiinnitettävän huomiota avaintulosten ja toimenpiteiden määrään ja konkreettisuuteen. Kompassin seurantaan ja vaikuttavuuden arviointiin kehoitettiin lausuntopalautteessa vielä kiinnitettävän erityisesti huomiota jatkovalmistelun edetessä.

Lausuntopalautteissa korostuu kokonaisvaltaisen ajattelutavan sekä toimintatapojen muutoksen merkitys. Digitalisaation vaatiman ajattelutavan muutoksen tulee läpäistä kokonaisvaltaisesti koko yhteiskunta. Jotta Suomi pääsee mukaan datatalouden kasvuun, tarvitaan syvempää toimijoiden välistä yhteistyötä digitalisaation hyödyntämisessä.

Lausunnonantajien näkemykset lausuntopyyntöä esitettyihin kysymyksiin

Lausuntopyyntöä esitettiin seitsemän kysymystä. Lausunnonantajien oli mahdollista vastata myös vapaamuotoisesti. Lausuntojen suuren määrän ja laajuuden vuoksi yhteenvedoon on koostettu lausunnoissa nousseet tärkeimmät huomiot.

Kysymys 1: Kompassin tarkoitus

Kompassin tarkoituksena on koota digitalisaation ja datatalouden kansallinen kokonaiskuva ja asettaa tavoitteet ja toimenpiteet kohti vuotta 2030. Digikompassin on tarkoitus toimia työkaluna digitalisaatiokehityksen johtamisessa ja ohjaamisessa. Vaikka toimet kohdentuvat etenkin valtionhallintoon, on digikompassin tavoitteena innostaa sidosryhmiä laajalti työskentelemään yhteisen vision ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastaako kokonaisuus mielestänne tähän tarkoitukseen? Kuinka kehittäisit tätä kokonaisuutta?

Digikompassi kiitettiin lausunnoissa yleisesti muun muassa laajuudestaan ja kunnianhimoisuudestaan, ja EU:n kompassia kunnianhimoisempi tavoitetaso nähdään kannatettavana. (Raision seudun koulutuskuntayhtymä, Kansallisarkisto, ITS Finland, LUKE, Kainuun liitto, Sivista, Väestöliitto, Yrityksen digitalous –hanke, Akava) Monet lausunnonantajat kannattavatkin tavoitetta rakentaa Suomesta digitalisaation ja datatalouden edelläkävijä. Lisäksi Digiministeriryhmän perustamista ja Digitoimiston koordinoitettavaa pidettiin onnistuneina tapoina lähestyä digitalisaation kehittämistä (Sivista, FiCom, Suomen Akatemia, CSC, STTK ry, Suomen yrittäjät) Toisaalta digitoimiston riittävästä resursseista kannettiin huolta, ja esimerkiksi Ohjelmisto ja E-businessin lausunnossa todetaan, että digitoimistolle tulisi varmistaa riittävät henkilö- ja muut resurssit sekä mahdollisuudet tehdä seuranta, ylläpitää digisalkkua sekä toimia ministeriöiden välisenä koordinaattorina ja sidosryhmäyhteistyön orkestroijana.

Vaikka useissa lausunnoissa kompassin kokonaisuutta pidettiin onnistuneena lähtökohtana, kiinnitettiin useissa lausunnoissa huomiota tarpeeseen selkeyttää, tiivistää ja edelleen jäsenellä dokumenttia. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että dokumentin eri osa-alueiden mittareiden ja avaintulosten tulisi olla paremmin yhteismitallisia. (Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pirkanmaan liitto, PM, OM, tietokirjailija, DigiIN-hanke, LUKE, OKM) Esimerkiksi Pirkanmaan liiton lausunnossa todetaan, että kompassin tavoitteita olisi syytä tiivistää merkittävästi jätävän seurannan ja arvioinnin mahdollistamiseksi.

Kompassin yhtenä tavoitteena on innostaa sidosryhmiä työskentelemään yhteisen vision ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Sidosryhmien osallistumista digikompassin tavoitteiden asettamiseen ja toteuttamiseen pidettiin useissa lausunnoissa, joskin lausunnoissa toivottiin sidosryhmien roolin selkeämpää ja konkreettisempaa kuvaamista digikompassin toteuttamisessa. Esimerkiksi kuntien rooli osajien kouluttajana ja toisaalta palkansaajien työllistäjänä on merkittävä, ja kuntien vastuita ja toisaalta kunnille annettavia resursseja tulisi kirkastaa kompassissa. (Sivista, STTK ry, STM, Kainuun liitto, Virtual Finland-hanke, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Helsingin kaupunki, Kunta- ja hyvinvointialueuuyöntäjät, Suomen kuntaliitto ry, Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä).

Lausunnoista nostettiin esiin digikompassin toimeenpanoon kohdistuvia odotuksia ja haasteita digikompassin toimeenpanon osalta. Joidenkin lausunnonantajien mukaan digikompassista tulisi selkeämmin ilmetä, minkä tahon vastuulla mitkäkin toimet ovat ja millä resursseilla kompassin tavoitteita on tarkoitus toteuttaa. Digikompassiin liittyvänä suurimpana riskinä osa lausunnonantajista katsoi olevan nimenomaan toimeenpanon resursointia ja onnistumista. Myös toimeenpanon suunnitteluun toivottiin lisää konkretiaa (Vanhus- ja lähimmäispalveluiden liitto, Ohjelmisto ja E-business ry, Pirkanmaan liitto, Opetushallitus, Etu ry, Kari Väyrynen, Suomen yrittäjät ry, OM, Kirkkohallitus, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus) ja toteutuksen resursoinnista kannettiin huolta (Oulun yliopisto, Kainuun liitto, PRH, Maanmittauslaitos, Virtual Finland).

Kysymys 2: Haasteet ja mahdollisuudet

Kompassin taustaksi on pyritty kuvaamaan Suomen haasteita ja mahdollisuuksia digitalisaation ja datatalouden kehittämisessä ja hyödyntämisessä

Ovatko haasteet ja mahdollisuudet tunnistettu mielestänne oikein? Kuinka kehittäisit tätä osiota?

Lähtökohtaisesti lausunnonantajien mielestä dokumentissa on tunnistettu varsin hyvin Suomen keskeisiä haasteita ja mahdollisuuksia, ja niiden esittämistä pidetään tärkeänä. Lausunnoissa nähdään hyvänä, että kompassi huomioi kotimaisen digitalisaatiokehityksen keskeiset, niin yksityisen kuin julkisen sektorin tuottavuutta haittaavat pullonkaulat, kuten osajapulana ja ICT-investointien suhteellisen alhaisen asteen.

Lausunnoissa kiitellään dokumentin valmistelijoita haasteiden ja mahdollisuuksien laajasta tunnistamisesta ja kuvaamisesta osana kompassia (ITS Finland, Elisa Oyj, FiCom ry, Fintraffic oy, SOSTE, Satakuntaliitto, CSC Tieteen tietotekniikan keskus, Kari Väyrynen, Etelä-Pohjanmaan liitto, Digiln-hanke). Nykytilan lisäksi voitaisiin keskittyä vielä voimakkaammin tulevaisuuden haasteiden kuvaamiseen ja niiden vaikutuksiin yhteiskunnassa (Tilastokeskus) ja selkeyttää haasteiden ja mahdollisuuksien esittämistä dokumentissa esimerkiksi SWOT-analyysin kautta (EK, Ohjelmisto- ja E-business ry, Suomen yrittäjät ry, Etelä-Pohjanmaan liitto).

Suomen vahvuuksien lisäksi tunnistetuista kehitystä vaativista kohteista korostetaan (VTT, Business Finland) erityisesti, sitä miten Suomessa on siirryttävä teknologiakeskeisestä ajattelutavasta kohti uusia globaalisti skaalautuvia asiakas- ja arvokeskeisesti teknologioita hyödyntäviä toiminta- ja liiketoimintamalleja.

Vihreän siirtymän Suomelle luomia mahdollisuuksia toivottiin (Business Finland) korostettavan nykyistä enemmän. Lausunnossa todetaan, että kompassissa kansainvälisesti potentiaalisesti kiinnostavat asiat on tunnistettu, mutta kompassissa voisi olla laajemmin huomioitu EU:n ja kansainvälinen näkökulma. Esimerkiksi Suomen rooli datalähtöisten ja dataa hyödyntävien muiden hiilikäden/jalanjälkeä pienentävien ratkaisuiden toimittajana globaalisti tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia.

Yleisesti kompassiluonnoksen ja sitä koskevien lausuntojen perusteella nousee esiin yritysten merkitys ja rooli suomalaisen yhteiskunnan digitalisaatiokehityksessä. Yritysten digitalisaatio osa-alue eroaa tulokulmaltaan jonkin verran kompassin muista osa-alueista, sillä yritysten digikyvykkyyden nostaminen ja muut tavoitteet eivät ole yhtä suorasti julkisen hallinnon ohjauksessa kuin esimerkiksi julkisten palveluiden kehittäminen. Keskeinen kysymys on miten yrityksissä olevaa tietoa ja osaamista voidaan parhaiten ja kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla käyttää yhteiskunnan digitaalisen murroksen vauhdittamiseen yhteistyössä julkisen sektorin kanssa.

Kysymys 3: Tavoitteet

Ovatko osa-alueiden tavoitteet riittävän selkeitä, strategisia ja kattavia teemoiltaan? Kuinka kehittäisit tätä osiota?

Osaamisen osa-alue:

Kokonaisuutena osaamisen tavoitteita pidettiin hyvinä. Useat lausunnonantajat pitivät erittäin tärkeänä osaamistarpeiden laaja-alaista huomioimista, myös osaajapula mainittiin. Hyvänä nähtiin myös teknisiä taitoja laajempi näkökulma osaamiseen. Huomiota kiinnitettiin aikuisväestön ja nyt työelämässä olevien digiosaamisen kehittämisen ja päivittämisen. Myös erityisryhmät, kuten ikääntyvä väestö, mainittiin useasti. Kuitenkin digitaalisen osaamisen perustan todettiin syntyvän varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Useat lausunnonantajat nostivat esiin myös jatkuvan oppimisen tarpeen.

Haasteena osaamisen osalta nähtiin se, että se on kuvattu pitkälti vain yksilön ominaisuutena. Digikompassissa kuvattujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin vahvasti myös (julkishallinnon) organisaatioiden digitaalisten kyvykkyyksien kehittämistä. Yleisesti työssä oppimisen ja työelämän tulokulman huomioimista toivottiin. Tavoitteessa tulisi korostaa erityisesti aikuisväestön ja nyt työelämässä olevien digiosaamisen kehittämistä ja päivittämistä sekä työelämälle tarpeellisten lyhyiden oppimismodulien, koulutushankkeiden yms. rakentamista osaksi työelämän arkea ja tehtäväkokonaisuuksien uudistamista.

Digitaalisia perustaitoja osana kansalaistaitoja pidettiin tervetulleena avauksena, missä huomioon tulee ottaa myös erityisryhmien tarpeet. Tavoitetason pitäisi olla korkeammalla kuin DESI-taitojen tavoite, jos

digikompassin halutaan johdattelevan Suomen johtavaksi valtioksi digitalisaation hyödyntämisessä. Lisäsi seurannan kohteiden ikähaarukan tulisi olla laajempi kuin nyt DESI-indikaattorissa tarkastelussa olevat 16-74 –vuotiaat. Lisäksi kiinnitettiin huomiota digitaalisten perustaitojen määrittelyyn ja ajanmukaisuuteen.

Digitaalinen sivistys nähtiin tuoreena ja kiinnostavana näkökulmana, joka ohjaa hahmottamaan digitaidot pelkkää teknistä osaamista merkittävästi laajempien taitojen ja kyvykkyyksien kokonaisuutena. Tässä nähtiin tärkeänä huomioida myös yleisten kirjastojen sekä digitaalisten opetuksen tieteen ja kulttuuriperinnön säilyttämisen merkitys kaikkien väestöryhmien digitaalisen sivistyksen edistäjänä. Digitaalisen osallistumisen vahvistamisen tärkeyttä painotettiin etenkin erityisryhmien (kotoutumisvaiheessa olevat maahanmuuttaneet, turvapaikanhakijat, iäkkäät, työvoiman ulkopuolella oleva väestö) osalta.

Digitaalisen osaamisen osalta kiinnitettiin huomioita digivihreyteen ja kyberturvallisuuteen liittyviin osaamisvaatimusvaatimusten läpileikkaavuuteen sekä koulutusaloilla että koulutusasteilla. Tässä olisi huomioitava koulutustoimijoiden ja elinkeinoelämän yhteistyö. Digiosaamisen osalta myös tuotiin esille ICT-osaajien lisäksi myös muut osaamistarpeet ml. johtaminen ja muutoksenhallinta, kuten soveltava- ja hybridiosaaminen sekä poikkitieteellisyys. Lisäksi kiinnitettiin huomiota opettajankoulutukseen ja sen sisältöihin tarvittavien digitaalisten taitojen ja osaamisen kehittämiseksi kaikilla koulutusasteilla. Yksilön digiosaamisen lisäksi tulisi huomioida myös yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioiden nykyisen henkilöstön ja johdon digiosaaminen. Yleisesti ottaen lausunnonantajat kokivat, että tavoitteita, avaintuloksia ja toimenpiteitä on liikaa. Tiivistämistä voisi tehdä ja terävöittää sanomaa oleellisiin asioihin.

Infrastruktuurit-osa-alue:

Infrastruktuurit -osa-alueen tavoitteet liittyvät data-avaruuksien, kyberturvallisuuden ja digitaalisen infrastruktuurin eli viestintä-, palvelin- ja laskentainfrastruktuurien kehittämiseen. Lähtökohtaisesti monet lausunnonantajat pitivät tavoitteita perusteltuina ja riittävästi kuvattuina. Erityisesti kyberturvallisuuteen liittyvät tavoitteet koetaan tärkeiksi eri ryhmiä edustavien lausunnonantajien näkemyksissä (HALI, FiCom, DVV, PRH, Ohjelmisto- ja e-business ry, PM, Suomen yrittäjät, Raseko), joskin osassa lausuntoja kehoitetaan vieläkin vahvempaan kyberturvallisuuden huomioimiseen (Elisa Oyj, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, OM, CGI-Suomi). Esimerkiksi Fintraffic pohtii launnonossaan, voiko datan avaaminen itsessään muodostua turvallisuushaksi.

Osa-alueen yhtenä tavoitteena on saada Suomeen käyttöön tietoliikenneyhteydet, jotka luovat pohjan vihreän digitaalisen siirtymän ja uusien innovaatioiden sekä palveluratkaisujen käyttöönotolle. Useissa eri lausunnoissa painotetaan tietoliikenneyhteyksien kehittämisen merkitystä esimerkiksi yhdenvertaisuuden, saavutettavuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta (Elisa, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto, Ficom, Tampereen yliopisto, Suomen yrittäjät, Suomen seutuverkot ry, Ohjelmisto- ja E-Business, Raseko). Paikallisjärjestöt kuten Kainuun liitto, Lapin liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto Kuntaliitto ja Satakuntaliitto sekä Maa- ja metsätaloustuottajain liitto pitävät tietoliikenneyhteyksien saatavuutta ja toimivuutta tärkeänä, ja erityisesti useat lausunnonantajat toivovat panostuksia valokuituun (Kainuun liito, Lapin liitto, Suomen seutuverkot, Finnet-liitto jäsenyhtiöineen).

Infrastruktuurin osalta yleisesti lausunnonantajat kehottavat kiinnittämään huomiota siihen, mitä negatiivisia ilmastovaikutuksia ICT-ala ja infrastruktuurien kehittäminen tuottaa. Esimerkiksi Kuluttajaliitto, Oulun yliopisto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto, STTK ja Koodia Suomesta ry huomauttavat lausunnoissaan, että digitalisaatio nähdään kompassissa lähtökohtaisesti vain vihreää siirtymää ja kestävästä kehitystä edistävänä tekijänä, ja että ICT-alan aiheuttama hiilijalanjälki on sivuutettu kompassissa. Digitalisaation materiaali- ja

energiatarpeet tulisi huomioida myös. Koodia Suomesta ry huomauttaakin lausunnossaan, että erilliseksi tavoitteeksi tulisi ottaa digitalisaation hiilineutraalius.

Lausunnoissa on myös joitain lisäysehdotuksia infrastruktuurit –osa-alueen tavoitteisiin. Näistä ehdotuksista erityisesti ohjelmistoteknologioiden parempi huomioiminen osana infrastruktuuria toistui useammassa lausunnossa. Tilastokeskuksen lausunnossa huomautetaan, ettei ohjelmistoinfrastruktuurin käsite ilmene dokumentissa ollenkaan, ja OsGeo Suomi ry toteaa, että pelkkään tekniseen laitteistoinfrastruktuuriin keskittymisen sijaan olisi ehkä tarkoituksenmukaista sisällyttää ohjelmistoteknologiat osaksi infrastruktuuria. Yleisesti osa-alueessa puhutaan sekä datainfrastruktuurista että luottamusinfrastruktuurista, ja näiden käsitteiden määrittelyä toivotaan selkeämmin osaksi päädokumenttia liitteessä olevien määritelmien lisäksi (Elinkeinoelämän keskusliiton, Suomen yrittäjien, Ohjelmisto- ja E-business ry:n lausunnoissa).

Yritykset-osa-alue:

Yritysten digitalisaatio osa-alueen tavoitteet liittyvät avainteknologioiden kehittämiseen ja soveltamiseen tähtäävien investointien ja yhteistyön varmistamiseen, datapohjaisen arvonnun lisääntymiseen, digivihreään siirtymään liittyviin vientimahdollisuuksiin ja suomalaisten yritysten kestävä kehityksen vaikutukseen (hiilikädenjälki) maailmalla sekä pk-yritysten digitaalisen kyvykkyyden lisääntymiseen ja nuorten kasvuyritysten potentiaalinn tunnistamiseen ja tukemiseen.

Kompassiluonnoksessa ja laajemminkin eurooppalaisessa keskustelussa nähdään menestyneet uudet teknologiayritykset kehityksen airueina. Suomessa toimii merkittävä joukko teollisuus- ja teknologiayrityksiä, jotka ovat omalla markkinasegmentillään maailman johtavia toimijoita. Lausunnoissa erottui selkeästi toiveita tarkastelutulokulman toimialoittaisesta laajentamisesta niin, että teollisuuden lisäksi palvelusektori ja kaupan ala olisivat mukana.

Datatalouden edistämistä markkinaehtoisesti pidetään keskeisenä asiana. Markkinaehtoisuus ja asiakaslähtöisyys tulisi huomioida digikompassissa nykyistä paremmin useamman lausujatahon mielestä. Tärkeänä nähdään digitalisaatioon ja teknologian soveltamiseen nojaavat toimenpiteet, joilla voidaan lisätä suomalaisten yritysten kilpailukykyä kehityksessä olevassa datatalouden toimintaympäristössä.

Erityisen hyvänä pidettiin sitä, että yritys osa-alueessa asetetaan kunnianhimoiset tavoitteet pk-yritysten perus- ja korkean tason digikyvykkyydelle sekä tiettyjen digitaalisten teknologioiden käytölle. Myös avainteknologioiden kehittämiseen ja soveltamiseen tähtäävien investointien, digivihreään siirtymän sekä nuorten kasvuyritysten painottaminen nähdään perusteltuna useassa lausunnossa.

Merkittävä osa julkisista yrityksille suunnatuista T&K-panostuksista liittyy digitaalisiin ratkaisuihin. Vahva panostus T&K-toimintaan ja tutkimuksen kaupallistamiseen nähdään tärkeänä yritysten kilpailukykyyn varmistamiseksi. Laaja yritys-yliopistoyhteistyö mainitaan myös tärkeänä osana osaamisen tehokasta kehittämistä.

Yritys osa-alueen digiteknologia kohtaan kohdentuvaksi tavoitteeksi ehdotetaan seuraavaa: ”Yritysten tuottavuus on parantunut uuden teknologian onnistuneen käyttöönoton myötä.” Lisäksi innovatiiviset julkiset hankinnat nostetaan yhdeksi keinoksi edistää suomalaisten yritysten kasvua ja toisaalta keinoksi edistää sektorirajojen ylittämistä, kun digitaalisilta ratkaisuilta, esimerkiksi IT-järjestelmiltä, edellytetään laajaa yhteensopivuutta ja hyödynnettävyyttä yli hallinto- tai toimialarajojen.

Kasvuyritysten lisäämiseen osalta, korostettiin pitkäjänteisen ja skaalausvaiheen rahoituksen merkitystä. Myös vientinäkökulman kirkastamista kaivattiin kompassiin, yleisesti ihan visiotasosta alkaen sekä tarkemmin kohdennettuna kasvuyrityksiä käsitteleviin kohtiin. Digitaalisissa ratkaisuisa nähdään paljon realisoimatonta vientipotentialia. Suoraan globaaleille markkinoille suuntautuvan liiketoiminnan merkityksen ymmärrystä toivottiin myös. Kasvu- ja start up -yritysten lisäksi isojen yritysten, joilla on kuitenkin suuri kokonaistaloudellinen merkitys viennin ja työllisyyden kannalta, noteeraamista kompassissa toivottiin.

Teknologian osaamiskeskittymien kohdalle toivottiin pidemmän aikajänteen kehityksellisiä jatkumia, jotka luovat vakaata pohjaa yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen yhteistyölle. Yritysten ja yliopistojen yhteistyön lisäksi korostettiin tutkimuslaitosten ja ammattikorkeakoulujen roolia yritysten kumppaneina soveltavassa tutkimuksessa ja kehityksessä. Rajapinnat ylittävä ekosysteemimäinen toiminta luo mahdollisuuksia osaamisen jakamiselle, innovaatioille ja liiketoiminnan uudistumiselle. Erityisesti tutkimuslaitosten mukanaolo mainittiin lausunnoissa, koska kompassiluonnoksessa puhutaan yritysten ja korkeakoulujen yhteistyöstä ilman mainintaa tutkimuslaitoksista.

Useassa lausunnossa pidettiin hyvänä asiana, että kompassissa on huomioitu digitalisaatio keskeisenä tekijänä ilmastonmuutoksen torjumisessa sekä vihreässä siirtymässä. Lisäksi kuitenkin korostettiin, että vaikka digitalisaatio itsessään aikaansaa vihreää siirtymää ja energiatehokkuutta, niin lisäksi on huomioitava, että siirtymän ja tehokkuuden suuruus on hyvin riippuvainen mm. käytetyistä tietoliikenneyhteyksien teknologioista sekä muista toimintaa ohjaavista valinnoista. Lisäksi ehdotettiin ICT-alan yritysten hiilineutraaliuden lisäämistä tavoitteisiin, koska tämä on välttämätöntä ilmastotavoitteiden kannalta.

Julkisten palveluiden osa-alue

Digitaaliset julkiset palvelut osa-alueen tavoitteet liittyvät tehokkaan julkisen sektorin luomiseen, joka mahdollistaa ihmisten ja yritysten hyvinvoinnin ekologisesti kestäväällä tavalla sekä kukoistavan kansalaisyhteiskunnan. Tavoitteet liittyvät erityisesti ihmiskeskeisen hallinnon luomiseen, julkiseen hallintoon vihreän siirtymän edistäjänä, yhteentoimiviin julkisiin palveluihin sekä kokonaisturvallisiin digitaalisiin palveluihin. Asetettuja tavoitteita pidettiin yleisesti kannatettavina. Tavoitteista erityisesti ihmiskeskeinen julkinen hallinto nähtiin laajasti kannatettavana tavoitteena ja kiitosta sai erityisesti keskittyminen toimintatapojen muutokseen prosessien digitalisoinnin sijaan. Osa-alueen lausunnot liittyivät vahvasti ihmiskeskeiseen julkiseen hallintoon ja sen toteuttamisessa huomioitaviin asioihin.

Useissa lausunnoissa nostettiin esiin kuntien ja järjestöjen rooli, sillä kunnat ja järjestöt toteuttavat merkittävän osan julkisista palveluista ja asetetuista tavoitteista, mutta kuntasektoria, hyvinvointialueita, yrityksiä ja kolmatta sektoria ei huomioida Digikompassi-kokonaisuudessa riittävän laajasti. Lausunnoissa korostuikin tarve vahvistaa Digikompassissa ja sen valmistelussa yhteistyötä ja siihen tarvittavia rakenteita kuntien, järjestöjen, liittojen kanssa, jotta toimeenpaneva taho voi olla mukana jo suunnitteluvaiheessa. Yhtenä ratkaisuna esitettiin julkisten alojen ja yritysten neuvottelukuntaa tai vastaavia aktiivisten toimijoiden verkostoa tavoitteiden ja tarvittavan yhteistyön tueksi.

Lausunnoissa nousi esiin huoli digiosallisuudesta ja niissä korostettiin tarvetta huomioida erilaiset digitaalisen palvelujen käyttäjät tavoitteiden asetannassa. Lausunnoissa kiitettiin sitä, että kompassissa nostettiin esiin digituki ja digiosallisuudesta huolehtiminen sekä ymmärrys siitä, että digitaalisten palveluiden käyttö ei ole kaikille helppoa tai mahdollista. Toisaalta monissa lausunnoissa korostettiin, että digiosallisuudesta huolehtiminen on vaativa kokonaisuus, jossa on useita osa-alueita. Tästä syystä tavoitteita asetettaessa on ymmärrettävä mitä digiosallisuuden tavoite tarkoittaa käytännössä, jotta se voidaan toteuttaa.

Kokonaisturvallisiin digitaalisiin julkisiin palveluihin liittyen kiitosta sai kyberturvallisuuden ja tietoturvan läpileikkaavuus kompassissa. Infrastruktuuri sekä misinformaation ja disinformaation torjunta oli huomioitu hyvin, mutta näiden lisäksi tulisi huomioida sähköisen identiteetin suojaaminen sekä kansalaisiin kohdistuva masinoitu häirintä. Lisäksi tiedonhallinnassa tulisi tehdä riskiarvio kasvavien ja keskittyvien tietoaaineistojen osalta. Kokonaisturvallisiin digitaalisiin julkisiin palveluihin liittyen myös demokratian merkitys otettava paremmin huomioon.

Lisäksi tavoitteisiin liittyen lausuttiin, että Digikompassiin tulisi asettaa tavoitteita myös siiloutumisen purkamiseen ja purkautumiseen digitalisaation edistämiseksi. Tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan hallinnonalojen ja sektoreiden rajat ylittävää yhteiskehittämistä ja paradigman siirtämistä hankekohtaisesta kehittämisestä jatkuvaan digitaalisen palveluiden kehittämiseen. Lisäksi tavoitteissa on huomioitava myös muualla julkishallinnossa tehdyt linjaukset, valinnat, periaatepäätökset tai suunnitelmat ristiriitojen välttämiseksi.

Kysymys 4: Avaintulokset

Ovatko esitetyt avaintulokset mielestänne kattavia ja tarkoituksenmukaisia? Kuinka kehittäisit tätä osiota?

Osaamisen osa-alue:

Lausunnonantajat pitävät kompassiluonnoksen avaintuloksia pääsääntöisesti kattavina ja kannatettavina, mutta toisaalta niiden selkiyttämistä, sopivaa lukumäärää ja mahdollista priorisointia pidettiin tarpeellisena. Joissain lausunnoissa nostettiin esiin tarve varmistaa myös resurssien riittävyys. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös koulutuksen ja osaamisen digitaalisen infrastruktuurin, datan ja yhteentoimivuuden merkitykseen ja erityisesti palveluiden saavutettavuuteen ottaen huomioon erityisryhmät, kuten maahanmuuttajat ja Suomessa asuvat henkilö, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta. Tulosten osalta toivottiin myös joiltain osin parempaa konkretisointia.

Infrastruktuurit-osa-alue:

Useissa lausunnoissa infrastruktuurit-osa-alueen avaintuloksia kehitetään muun muassa kattaviksi, tarkoituksenmukaisiksi ja kunnianhimoisiksi. Muutamassa launnossa toivottiin avaintulosten määrän tarkastelua ja tavoitteiden priorisointia ja konkretisointia (mm. PM, OM, Pirkanmaa). Esimerkiksi Ohjelmisto ja E-business kehottaa launnossaan kiinnittämään huomiota siihen, että asetetut tavoitteet ja etenkin niitä tarkentavat avaintulokset ovat mahdollisimman konkreettisia ja tarkkarajaisia.

Monet infrastruktuurit-osa-alueen avaintuloksiin kohdistuvat huomiot liittyivät datatalouden osa-alueeseen. Datatalous tunnistetaan lausunnoissa hyvin yhteiskuntaa poikkileikkaavaksi uudeksi ilmiöksi, joka vaatii nyt ja jatkossa panostuksia sekä laajaa yhteistyötä (HALI, ITS Finland, Sitra, LUKE, MTK ry, Kehitysvammaliitto). Suomen kuntaliitto toivoo launnossaan datatalouden sekä avattavien tietovarantojen käsitteiden määrittelyä tarkemmin. Data-avaruuksien kehittämisen osalta yhteentoimivuutta pidettiin ensisijaisen tärkeänä sekä toimialojen että data-avaruuksien välillä (THL, Tulanet).

Pehmeän infrastruktuurin rooli digitaalisen infrastruktuurin osana ja näkyminen avaintuloksissa herätti paljon kiitosta (Sivista, Ohjelmisto- ja E-business, Kiinteistöväilytysalan keskusliitto, Suomen yrittäjät ry), ja muutamien mielestä pehmeän infrastruktuurin osuutta voisi vielä vahvistaa (DVV, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy).

Osa-alueen avaintuloksiin toivottiin tehtävän eräitä lisäyksiä. Ilmatieteen laitos toivoi lisättävän olosuhdetietoja, sillä reaaliaikainen ja mahdollisimman tarkka olosuhdetieto on perustana monille palveluille kuten liikenteen automatisaatiolle. Lisäksi avoimen teknologian roolia toivottiin kasvatettavan esimerkiksi avoimeen lähdekoodiin tehtävien panostusten kautta (Suomen avoimien tietojärjestelmien keskus, Fuugin säätiö, Avaamo konsultaatio). Maanmittauslaitoksen lausunnossa toivottiin lisättävän kompassiin kirjaus peruspaikkatiedoista.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ toteaa, että kasvatusta ja koulutuspalvelut ovat avainpalvelu, joilla varmistetaan kansallinen digitaalinen osaaminen. Siksi osana digitaalisten infrastruktuurien kehittämistä tulisi omana ohjelmanaan kansallisesti tukea ja varmistaa koulutussektorin digitaalisen infrastruktuurin yhdenvertaisuus (mm. oppilaiden ja opiskelijoiden käytössä olevat digilaitteet) koko maassa.

Yritykset-osa-alue:

Avaintuloksia pidettiin yleisesti ottaen kannatettavia. Lähtötilanteen esiintuomista, ainakin niissä avaintuloksissa, joihin on jo nyt löydettävissä määrällinen mittari, pidettiin perusteltuna tilannetietoisuuden nimissä. Yritysten ICT-investointeja pidetään hyvänä seurattavana avaintuloksena, mutta samalla lisätään, että sitä olisi täydennettävä panoksilla aikaansaadun tuotoksen näkökulmalla. Teknologian käyttöönoton on kasvatettava yritysten liiketoimintahyötyjä, mukaan lukien tuottavuutta. Digiteknologioita koskevaan osioon esitetäänkin lisättäväksi avaintulosta teknologian yritysvaikutuksista.

Lausunnoissa tuotiin esiin, miten digitalisaatio haastaa kaupan alan perinteisiä toimintamalleja pakottaen alan yritykset muuttamaan tavan organisoitua ja kohdata asiakkaansa. Samalla digitalisaatio avaa yrityksille mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja vientiin. Verkkokaupassa suomalaiset yritykset menestyvät suhteessa heikommin kuin muilla liiketoiminnan digitalisaation osa-alueilla. Pk-yritysten digikyvykkyyden osioon esitetään lisättäväksi avaintulosta pk-yritysten verkkokaupasta kattaen verkkokaupan käytön, kuluttajamyynnin sekä ulkomaille suuntautuvan myynnin.

Digitaalisen vihreän siirtymän osalta lausunnoissa esitettiin usealta eri taholta, että ilmastohaasteisiin vastaamisen strategiaan tavoitteisiin ja avaintuloksiin on tarpeen lisätä kierrätettävyys ja energiatehokkuus. Resurssitehokkuuden ja kiertotalouden tulokulmia kaivattiin yleisemminkin kokonaisuuteen mukaan.

Julkisten palveluiden osa-alue:

Digitaalisten julkisten palveluiden osa-alueen avaintulokset sai kiitosta erityisesti siitä, että ne ohjaavat kehittämään julkisia palveluita ensisijaisesti digitaalisiksi ja elämäntapahtumalähtöisiksi huomioiden sekä yksilöt, että yritykset. Avaintuloksena palveluiden automatisointi silloin kuin se on mahdollista ja hyödyllistä, sai myös kiitosta. Lausunnoissa huomioitiin kuitenkin, että avaintulokset ja mittarit ovat hallintolähtöisiä, vaikka tavoitteissa puhutaan osallisuudesta ja ihmiskeskeisistä julkisista palveluista. Avaintuloksissa korostuvat yksittäiset toimet ja prosessit, mutta johtamiseen liittyvät tavoitteet puuttuvat, vaikka ihmiskeskeisissä ja yhteentoimivissa, digitalisaatiota hyödyntävissä palveluissa johtaminen ja toimintakulttuurit ovat muutoksen kannalta kriittisessä asemassa. Lisäksi lausunnoissa todetaan, että avaintuloksia on liikaa, eikä toteuttava vastuu ole selvä. Esimerkiksi kunnat ovat usein toteuttavassa roolissa, mutta se ei näy avaintuloksissa, myöskään EU-tason tavoitteet eivät ole selkeästi näkyvissä.

Kysymys 5: Mittarit

Onko mittarit tunnistettu mielestänne oikein ja tunnistatteko digikompassin liitteessä 1 esitettyjen mittarien lisäksi muita mittareita tai tietopohjaa, jotka olisivat relevantteja mittaamaan digikompassin strategisten tavoitteiden toteutumista?

Osaamisen osa-alue:

Osaamisen mittariston nähtiin monin paikoin kattaviksi, mutta painottuvan pääasiassa määrällisiin tuloksiin. DESI-indikaattorin sijaan toivottiin digiosaamista tarkastelevaa mittaria, ottaen huomioon laajemman ikäjoukon erityisesti yli 75-vuotiaat henkilöt. Esille nostettiin erilaisia ehdotuksia mittareiksi koskien esimerkiksi osallisuutta, digivanhemmuutta ja yhdenvertaisuutta. Myös yrityksissä ja tutkimuslaitoksissa syntyvän osaamisen mittaamista ehdotettiin (VTT). "Koulutuksen ja tutkimuksen myötä syntyy työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavaa asiantuntijuutta ja soveltavaa osaamista" –tavoitteen mittarit 1 - 6 painottuvat koulutukseen. Olisi syytä nostaa esiin myös kokemuksen ja tekemisen kautta muodostuva arvokkaan osaamisen kehittäminen yrityksissä ja tutkimuslaitoksissa.

Mittareiden nähtiin olevan hyvin eritasoisia ja lausunnonantajat pohtivat muuan muassa sitä, miten mittarit ottavat huomioon systemaattisen kehittämisen, kansalliset ja kansainväliset vertailut, digitaaliset toteutukset, kansainvälisten opiskelijoiden tarvitseman tuen sekä kolmannen sektorin roolin. Mittareiden osalta tulisi myös systemaattisesti katsoa, että ne mittaavat asetettuja tavoitteita ja olla mahdollisimman konkreettisia.

Infrastruktuurit-osa-alue:

Infrastruktuurit osa-alueen osalta mitattavuus on haastavaa ja mittareita on useiden lausunnon antajien mukaan edelleen kehitettävä. Lausunnoilla on nostettu esiin, että digitalisaatio ja datatalous ovat lähtökohtaisesti uusia ilmiöitä, joille ei ole kaikilta osin valmista mittaristoa. Mittareiden selkeyteen ja konkreettisuuteen toivotaan jatkokehitystyössä kiinnitettävän vielä huomiota (muun muassa Tilastokeskus, Palvelualojen työnantajat, FiCom ry, Opetushallitus, Jyväskylän kaupunki). Lausunnoissa nostetaan esille, että mittareiden monipuolisuudessa ja kattavuudessa on hyvä huomioida DESI-indeksi lisäksi Suomen pyrkimys digitalisaation ja datatalouden edelläkävijämaaksi ja sen vaatima mittariston kokonaisuuden kehittäminen.

Yritykset-osa-alue:

Yritysten digitalisaation osa-alueen mittareihin pätee koko kompassiin esitetty huomioi mittareiden nykyisestä keskeneräisyydestä ja niiden jatkokehittämisen tärkeydestä yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa.

Avaintuloksiin ehdotetun lisäykseen mukaisesti teknologian yritysvaikutusten mittariksi ehdotettiin Digibarometria. Lisäksi tutkimuslaitokset ehdottavat yritysosioon yritysten TKI –toiminnan kasvun mittaamista sekä uusien osaamiskeskittymien ja kasvuekosysteemien määrää. Kansainvälisen yhteistyön ja näkyvyyden huomioimista pidetään myös tärkeänä.

Digitaalinen ja vihreä siirtymä on teema, joka osalta mittareiden kehittämistarve on laajasti tunnistettu. Lausunnoissa todetaan, että digivihreään yhteiskuntaan siirtymisen mahdollistamiseksi tarvitaan tutkimusta ja uusia innovatiivisia ratkaisuja hiilijalanjäljen tunnistamiseksi, kvantifioimiseksi ja pienentämiseksi.

Julkisten palveluiden osa-alue:

Digitaalisten julkisten palveluiden mittarit osa-alueeseen liittyen nostettiin esiin mittareiden hajanaisuus, sillä mittarit ovat eri tasoisia hajaantuen muun muassa kansainväliselle, kansalliselle, alueelliselle, paikalliselle ja palvelukohtaiselle tasolle. Mittareita koettiin myös olevan liikaa. Tavoitteet esimerkiksi osallisuuden ja ihmiskeskeisyyden osalta eivät näy avaintuloksissa ja mittareissa, vaan ne ovat pitkälti hallintolähtöisiä. Esimerkiksi järjestöjen roolia ei huomioida mittareissa. Lisäksi selkokielisyyttä kaivattiin lisää mittareihin.

Kysymys 6: Tulokellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Miten kompassin seuranta ja vaikuttavuuden arviointia voisi vielä kehittää kompassin yhteiskunnallisen kokonaisvaikuttavuuden tunnistamiseksi?

Seurannan ja vaikuttavuuden arvioinnin osalta digiministeriryhmän rooli koetaan lausunnoissa erityisen hyvänä ja ryhmän jatkuvuutta yli hallituskausien toivotaan laajasti. Lisäksi lausunnoissa korostetaan hallinnon eri alojen sitoutumisen merkitystä kompassin tavoitteiden toteutumiselle ja toteutumisen seurannalle (Business Finland, Elisa Oyj, EK, Palta, Ohjelmisto- ja E-business ry, CSC, Suomen yrittäjät). Myös digitoimiston rooli saa lausunnoissa kiitosta, ja sille toivotaan riittäviä resursseja (Suomen olympiakomitea).

Suomen yrittäjien lausunnossa ehdotetaan digitoimiston yhteyteen perustettavaksi hallinnon ja yksityisen sektorin edustajista koostuvaa asiantuntijaryhmää, ”digipaneelia”, joka tukisi kompassin seuranta ja joka voisi tehdä ministerityöryhmälle esityksiä kompassin tavoitteisiin vastaavista politiikkatoimista sekä tarvittaessa kompassin avaintulosten ja mittareiden tarkentamisesta.

Myös FiCom ja DigiOne ehdottavat lausunnoissaan perustettavaksi työryhmää tai seurantarvymää, jossa olisi edustajia laajasti myös elinkeinoelämästä, kunnista ja kolmannelta sektorilta. Eri sidosryhmien rooli korostuu lausunnoissa myös seurannan ja vaikuttavuuden arvioinnin osalta, ja lausunnonantajien toiveena on, että seuranta ja arviointia tehtäisiin tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden ja yksityisen sekä julkisen sektorin kesken (Demos, Ohjelmisto- ja E-business ry). Erityisesti paikallisliitot (Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä, Satakuntaliitto, Pirkanmaan liitto, Kainuun liitto + STM, Kari Väyrynen) korostavat kuntien ja maakuntien merkitystä seurantatyössä, ja huomauttavat, että on tärkeää saada näkökulmia ympäri Suomen, sillä toimenpiteet ja niiden vaikutukset näyttäytyvät hyvin erilaisina eri alueilla. Lisäksi Puolustusministeriö huomauttaa, että seurannan apuna tulisi käyttää mahdollisimman laajasti digitalisaation mahdollistamia menetelmiä, sillä näin seuranta voi itsessään toimia hyvänä esimerkkinä digitalisaation kehittämisestä.

Digikompassin seurannassa ja vaikuttavuuden arvioinnissa suurimmaksi kehityskohteeksi lausunnonantajat näkivät toimeenpanon ja seurannan resursoinnin (VALLI, Suomen avoimien tietojärjestelmien keskus). Lausunnonantajat esittävät myös huolensa siitä, luoko digikompassin seuranta uutta hallinnollista taakkaa eri tahoilla. Lisäksi VTT Oy huomauttaa, että vaikuttavuuden arvioinnissa tulee muistaa hyötyjen ohella kiinnittää huomiota myös mahdollisiin sivu- ja kielteisiin vaikutuksiin, jotta niihin voidaan puuttua.

Kysymys 7: Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Yleisesti digikompassin arvot ja periaatteet koetaan lausunnonantajien keskuudessa onnistuneiksi, ja niiden julki lausumisesta ja avaamisesta on kiitetty useassa lausunnossa. Monissa lausunnoissa huomiota

kiinnitetään ihmiskeskeisyyteen, jota pidettiin kannatettavana lähestymistapana. Lisäksi ihmiskeskeisyyden toivotaan näkyvän kansalaisten mahdollisuuksina osallistua palveluiden kehittämiseen sekä yhteiskunta- ja humanististen tieteiden roolin kasvattamisena (Demos Helsinki, Helsingin yliopisto).

Kansalaisten osallistamiseen ja palveluiden saavutettavuuteen kiinnitetään lausunnoissa runsaasti huomiota, ja yleisesti on havaittavissa, että saavutettavuus kaikista näkökulmista on selvästi lausunnonantajille hyvin tärkeää. Alueellinen saavutettavuus nähdään tärkeänä alueiden elinvoiman kannalta erityisesti digitalisaation mahdollistaman paikasta riippumattoman työn tekemisen, opiskelun, yritystoiminnan ja palvelujen potentiaalın tulokulmasta. Erityisesti monet lausunnonantajat toteavat, että vaikka yhteiskunnan digitalisaatio on monelta kannalta positiivinen kehityssuunta, on kuitenkin huomioitava, että aina tulee olemaan ihmisiä, jotka eivät kykene hoitamaan asioitaan digitaalisesti. Tästä syystä digituen rooli muodostuu erityisen tärkeäksi (Kainuun liitto, Säteilyturvakeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Honkalampi –säätö, SOSTE, Tohmajärven kunta, Kuuloliitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Finanssiala ry). Saavutettavuutta ja esteettömyyttä edistetään myös esimerkiksi selkokielisyydellä, joka helpottaa vieraskielisten ja muilla tavoilla haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden toimintaa yhteiskunnassa (DVV, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Kuuloliitto).

Lausunnoissa kehoitetaan terävöittämään yleistä näkökulmaa digitalisaatioon. Lausunnonantajat toteavat, ettei digitalisaatioon ja sen kehittämiseen tulisi suhtautua itseisarvona, vaan ainoastaan välineenä tai keinona saavuttaa taloudellisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia hyötyjä. Näin ollen tietyn digitalisaatioasteen saavuttamista ei tulisi kohdella päämääränä tai ratkaisuna, vaan ainoastaan keinona päästä muihin tavoitteisiin (ITS Finland, Suomen tekstiili ja muoti ry, Koodia Suomesta ry, THL CSC, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Tilastokeskus). Esimerkiksi CSC:n lausunnossa todetaan, että ”tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämisessä on huomioitava ne tavoitteet, joita yhteiskunnan eri sektoreilla halutaan saavuttaa, ja lähdettävä siitä lähtökohdasta, miten digitalisaatio voi auttaa niiden saavuttamisessa, sen sijaan että asetettaisiin erilliset tavoitteet digitalisaatiolle itsessään”.

Liitteet   Liite 1. Lausunnon antaneet tahot

Liite 1. Lausunnon antaneet tahot

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
Aalto yliopisto, Raimo Kantola
Kurojen Liitto ry
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä, Kuntayhtymän johto, it-palvelut ja digitalisaation kehittäjät.
Varsinais-Suomen liitto
Suomen Taksiliitto ry
CGI Suomi Oy
Jyväskylän kaupunki,
Finanssiala ry
DigiIN-hanke, DigiIN-hanke
Teuvan kunta
Porin kaupunki
Etelä-Pohjanmaan liitto
Jyväskylän yliopisto, Digipalvelut
Maanmittauslaitos
Kansallisarkisto
Suomen Kuntaliitto ry, Strategiayksikkö, digitalisaatio ja tietoyhteiskunta
Raision seudun koulutuskuntayhtymä
Avaamo konsultointi
Fuugin säätiö
Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto/ Digitalisaation ja tiedonhallinnan yksikkö
Kouluttaja, tietokirjailija, mediakasvattaja, yrittäjä
Suomen Seutuverkot Ry
Tulli.fi, Tietohallinto
Kirkkohallitus
Oikeusministeriö
Suomen Yrittäjät ry
Kaupan liitto ry
Näkövammaisten kirjasto
Sisäministeriö, Hallinto- ja kehittämisosasto
Verke / Helsingin kaupungin nuorisopalvelut
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
STTK ry
Tilastokeskus
Mobey Forum, Real Time Economy ja Mydata perustaja, riippumaton neuvonantaja Findynet hankkeessa
Raahen kaupunki, tietohallinto
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy
Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö

Edulyzer Oy
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
Tehy ry
Suomen avoimien tietojärjestelmien keskus ry
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanet
CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy
Puolustusministeriö, Resurssipoliittinen osasto/tietohallintoyksikkö
Oulun yliopisto
OSGeo Suomi ry
Bildningsalliansen rf
Helsingin yliopisto
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
Erikoiskaupan liitto Etu ry
Yleisradio Oy
Kuuloliitto ry
Kansalaisopistojen liitto KoL
Helsingin kaupunki, Kaupunginkanslia, Digitalisaatioyksikkö
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Terveystieteiden tutkimuskeskus THL
Museovirasto
Tohmajärven kunta
Kansaneläkelaitos
Suomen Akatemia
Tampereen yliopisto
Aalto-yliopisto
Opetushallitus
Lapin liitto
Verohallinto
Kooppi asiantuntijapalvelut
Vanhusasiavaltuutettu
Apple aktiebolag, Filial i Finland
Satakuntaliitto
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Opintotoiminnan Keskusliitto / Opintokeskus Sivistys
Honkalampi-säätiö, Arki digittää -hanke
Koodia Suomesta ry
Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto
Telia Finland Oy
Huawei Technologies Oy (Finland) Co. Ltd
Koodia Suomesta ry
Pirkanmaan liitto
Näkövammaisten liitto ry

Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy
Ohjelmisto- ja e-business ry
Ruokavirasto
Demos Helsinki
Pohjois-Pohjanmaan liitto
FT, tietokirjailija
Patentti- ja rekisterihallitus
Posti Group Oyj
Linja-autoliitto ry
Ilmatieteen laitos
Suomen Tekstiili & Muoti ry
Akava ry
Säteilyturvakeskus
Digi- ja väestötietovirasto
DigiOne
Kehitysvammaliitto
Virtual Finland -hanke (UM)
Yrityksen digitalous -hanke
Suomen Olympiakomitea ry
TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry
Pelastakaa Lapset ry
Väestöliitto
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
Palvelualojen työnantajat Palta ry
Sivista - Sivistystyönantajat ry
Kainuun liitto, Elinkeinot ja aluekehitys
KT, yliopistonlehtori, Oulun yliopisto, ja kaupunginvaltuutettu, Oulun kaupunki
Tekniikan Akateemiset TEK ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry
Työ- ja elinkeinoministeriö
Luonnonvarakeskus
Elisa Oyj
Luonnonvarakeskus
Digiosallisuus Suomessa -hanke
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
ITS Finland ry
Bayer Oy
Business Finland, Strategic Insight, Digital Native Finland -missio
Hyvinvointiala HALI
Tampereen kaupunki

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Satakuntaliitto
Moniheli ry, DigiUp-hanke
Virtual Finland
Tietoevry
Avoin Yhteiskunta ry
Finnnet –liitto
Ympäristöministeriö
Suomen kirjastoseura
Amazon Webservices AWS
Teknologiateollisuus ry
sekä 8 yksityistä henkilöä